

ŞİDDET KAVRAMI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

Canan Gönüllü¹

Öz

Şiddet konusu, geniş perspektifte birçok disiplini, özellikle insanlığı bütünüyle ilgilendiren konulardan biridir. Konu, günümüzde bir sosyal problem olarak görülmekte ve çözüm önerileri konusunda, farklı disiplinler hem teorik hem de uygulamalı çalışmalar yapmaktadır. Şiddetin çözümünün; doğduğu kaynak olan insan aracılığıyla bulunmaya çalışılması konunun daha gerçekçi olarak ele alınmasına kaynaklık edebilecektir. Ancak içeriği şiddet olan özellikle uygulamalı çalışmalarda; şiddet faillerinden doğru ve gerçekçi cevaplar alabilmek konusunda çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir. Özellikle fiziksel şiddet dışında kalan şiddet türleri konusunda faillerden ziyade mağdurların da farkındalığının ne derece gelişmiş olduğu araştırılması gereken konulardan biridir. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin maruz kaldıkları ya da şahit oldukları şiddet olaylarının bir değerlendirilmesinin yapılmasıdır. Şiddetin herhangi bir türü ile karşılaşmış yetişkin birer birey olarak kabul edilen öğrencilerin, şiddet kavramını nasıl yorumladıkları sahip oldukları sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özellikler de dikkate alınarak incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (case study) kullanılmıştır. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan ve şiddet öyküleri olduğunu beyan eden öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kişilere ulaşmak için, kartopu örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, şiddetin azaltılabilmesi için bu konuda eğitimlerin, bireylerin erken gelişim dönemlerinden itibaren verilmesi ve bütüncül bir anlayışla toplumun tüm fertlerine erişilebilir destek hizmetlerinin sunulması gerektiğine ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, mağdur, fail, sosyoloji, nitel araştırma.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, cgonullu@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-XXXX-XXXX-XXXX

QUALITATIVE RESEARCH ON THE CONCEPT OF VIOLENCE: THE CASE OF BURDUR MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

The issue of violence broadly concerns many disciplines and is an important point for human vitality as a whole. The issue is seen today as a social problem and scholars in different fields are carrying out studies to provide solutions. Addressing the human source, or, in other words, the perpetrators of violence themselves, may be a more realistic approach to the subject. However, especially in applied studies of violence, the challenges of gaining honest and realistic answers from perpetrators of violence may be a serious obstacle. The extent to which awareness of the victims, rather than the perpetrators, is developed needs to be considered further, especially regarding types of violence other than physical violence. The purpose of this study is to evaluate the violence to which university students have been exposed or have witnessed. The ways in which students who were evaluated as adults encountered the phenomenon of violence interpreted that phenomenon were considered while taking into account their socioeconomic and sociocultural characteristics. The case study approach, as a qualitative research method, was applied. Interviews were conducted using a semi-structured interview form with students studying at Burdur Mehmet Akif Ersoy University who declared that they had experiences of violence. The snowball sampling method was used to reach the interviewees. As a result, it was concluded that in order to reduce violence, education should be given from an early age and accessible support services should be provided to all members of society with a holistic understanding.

Keywords: Violence, victim, perpetrator, sociology, qualitative research.

GİRİŞ

Bugüne kadar geliştirilen tanımlamaları göz önünde bulundurduğumuzda şiddetin, tek boyutlu bir kavram olarak ele alınamayacağını belirtmek gerekir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, 2002 yılında, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” olarak tanımlansa da muğlaklığını korumaktadır. Özellikle kültürlerin, hangi durumların şiddet olarak yorumlanacağı konusunda etkisi olabilmektedir. Ergil’in (2001, s. 40) de belirttiği gibi, şiddet sayılabilecek kimi davranışların, sunuşu ve toplum tarafından kabul görmesi söz konusu olabilmekte ve kabul gördüğü hallerde meşru sayılabilmektedir. Bazı toplumlarda şiddetin yaşam biçimi olarak benimsenmesi söz konusu olabilmekte ve bu durumda şiddet, sorun çözmenin meşru bir yolu ve yöntemi olarak da onay görebilmektedir.

Şiddetin farklı kültürlerde farklı anlamlar kazanabiliyor olması, sosyolojik perspektifle ele alındığında, güç eşitsizlikleri, şiddetin sembolik görünümü ve özel/kamusal alan ayrımları dikkat çekmekle birlikte, özünde toplumsal bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Özellikle Durkheim (1952, s. 209), şiddet davranışının bireysel bir eylem olarak algılanmaması gerektiği ve sosyal yaşamda gözlemlenebilen pek çok olgu gibi suçun da toplumsal bir nitelik taşıdığı üzerine görüş bildirmiştir. Foucault (2007) ise, şiddet eylemlerinin görüldüğü yer üzerine odaklanarak, kamusal kaynaklı olduğu durumlarda bile, özel alanda yoğunlaşarak görüldüğünü dile getirmiştir.

Sembolik şiddet çalışmalarıyla alana önemli bir katkı sunan Bourdieu (2014, s. 11), şiddetin toplumsal alanın her kesimine yayıldığına işaret etmektedir. Görünür ve fark edilir olması bir zorunluluk değildir. Sembolik şiddeti bir tür yönlendirme olarak algılamak mümkündür. Ancak bu noktada bireyin duyguları suiistimal edilerek, istemsiz olarak yönlendirilmeye tabi olduğu söylenebilmektedir.

Bütünsel bir bakış açısıyla, şiddet kavramının sembolik ve alan temelli incelenmesi; aile içi şiddet ve daha özelden ise kadına yönelik şiddet konularını gündeme getirmektedir. Stewart ve Robinson (1998) aile içi şiddeti; aile bireylerinin hayatı, bedeni, psikolojik bütünlüğü veya özgürlüğünün, diğer aile bireylerinden biri ya da birden fazlası tarafından güç ya da zorlama kullanılarak tehlikeye atılması olarak tanımlamaktadır. Aile içi şiddetin fiziksel, duygusal, ekonomik ya da cinsel biçimleri olduğu da bilinmektedir (Güneri, 1996).

Şiddet, her toplumsal alanda farklı biçimlerde karşımıza çıkabilen ve bu nedenle de farklı değişkenlerle incelenmesi gereken toplumsal bir olgudur. Nedensellik bağı farklı olsa da şiddetin hemen her türü, toplumdaki tüm bireyleri her an tehdit edebilecek olan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar, üniversitelerden kolluk kuvvetlerine, hastanelerden sosyal hizmet merkezlerine kadar pek çok kurum ve kuruluş tarafından yapılmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Şiddet kavramı tanımlanırken, özellikle bedeni merkeze alan ve bedene zor kullanma, beden zedelenmesi ve buna neden olma gibi anlamlara işaret ettiği görülmektedir. Ancak, kişisel özgürlüğü zor kullanarak kısıtlama, bireyin rahatça gelişebilmesi ya da kişisel gelişiminin tamamlanmasının çeşitli biçimlerde engellenmesi, bu yöndeki doğal toplumsal süreçlerin ya da alışkanlıkların yersiz biçimde kısıtlanması gibi durumlar da şiddetin tanımları arasında sayılmaktadır. Ayrıca, anlamın çarpıtılması, kişisel duygularda sertlik, tutkulu davranışlara veya dile başvurma, büyük güç, sertlik veya haşinlik gibi kullanımlar da şiddetin farklı toplumsal alanlara yansımaları konusunda olgunun tanımlanması çerçevesinde anılmaktadır (Hobart, 1996, s. 52).

Kavramın bu kadar geniş bir yelpazede tanımının yapılabilmesi, bireylerin şiddet konusunda bir görüş birliğine varmasını ve maruz kaldığı kimi davranışları, bu kavram çerçevesinde

görmesini de zorlaştırmaktadır. Bedeni merkeze alan tanımlamalarda bireylerin şiddete uğradığını kabul etmesi görece daha kolay olabiliyorken, özellikle aile içi şiddete maruz kalındığı durumlarda bireyler yaşadıklarını doğrudan bu kavramla tanımlamak konusunda içsel çatışmalar yaşayabilmektedir. Aile kavramının, hemen her toplumda sahip olduğu sevgi ve bağlılık gibi kültürel anlamlar nedeniyle, bireyler, sevdikleri tarafından maruz kaldıkları davranışları şiddet kavramına işaret ederek anmak konusunda bilinçli olmasa da reddetme eğiliminde olabilmektedir.

Bu noktada kültür ve şiddet ilişkisini incelemek yerinde olacaktır. Kültür ve şiddet kavramlarının bir araya gelmesiyle 'kültürel şiddet' kavramı ve 'şiddet kültürü' kavramı ortaya çıkmakta ve bu iki kavram, birbirinden farklı anlamlara gelmektedir. Şiddet çalışmaları alanına sosyolojiden doğru katkı sunan Galtung (1990, s. 291), kültürel şiddeti, kültürün bütünsel olarak şiddetle ilişkilendirilmesinden ziyade kültürün başat bazı öğelerinin şiddetin herhangi bir türünü beslemek için suiistimal edilmesi üzerinden kurgulamaktadır. Moser ve Winton (2002, s. 11) ise, şiddet kültürü kavramını açıklamış ve bireylerin başkalarıyla olan ilişkilerinde veya anlaşmazlıklarında, bir çözüm yöntemi olarak şiddetin kullanılmasını meşrulaştıran davranış ve değerler sistemini de kapsayan normlara vurgu yapmıştır. Bu tanımlamada, şiddetin toplumda yaygın bir biçimde paylaşılan değerlerin içine yerleşmiş bir halde bulunduğu belirtilmektedir. Bu durum da şiddetin sıradanlaştırılmasını, güç ve statü göstergesi olarak kabul edilmesini de beraberinde getirmektedir (Steenkamp, 2005, s. 254).

Bu açıdan bakıldığında ise farklı toplumsal alanlarda farklı biçimlerde karşımıza çıkan şiddet olgusunun türleri arasında keskin çizgiler çizilemeyeceği, bu nedenle de bütünsel bir yaklaşımla çalışılması gerektiği görülmektedir. Şiddet konusunun ele alınmasının en önemli nedeni, şiddetin bir sarmala dönüşme ihtimalidir. Hayatının bir döneminde ya da toplumsal alanda şiddet gören bir kimse hayatının başka bir döneminde ya da bir toplumsal alanda, şiddeti uygulayana dönüşebilmektedir. Bu yönüyle bakıldığında, şiddetin öğrenilen bir olgu olduğu gerçekliği ortaya çıkmaktadır. Kültürel zeminin şiddeti hazırlama ve normalleştirmeye elverişli olduğu toplum yapılarında, sorunun tespiti ve sorunla mücadele de güçleşmektedir (Konuk Kandemir ve Alicı, 2022, s. 366-367).

Ülkemizde rastlanıldığı şekliyle, daha çok erkekler tarafından, evde ve diğer aile fertlerine yönelik uygulanan şiddetin çocuklara etkisi, yaralanma, aşırı korku, özgüven kaybı, yetersizlik duygusu gibi zararlara sebep olabilmektedir. Zararlar sadece bunlarla da sınırlı kalmayarak, şiddetten etkilenen çocukların, kendi yetişkinliklerini yaşarlarken bu travmanın tekrarlanması ve tanık oldukları şiddet eylemini gerçekleştirme potansiyelinin kuvvetlendiği görülebilmektedir (Keçe, 2020, s. 6).

Fiziksel şiddet olayları daha görünür olsa da bireylerin şiddete uğradığının farkında olması, maruz kaldığı kimi davranışların da gerçekte bir şiddet türü olduğunu anlayabilmesi de şiddet çalışmaları açısından önemli konulardan biridir. Cankardaş Nalbantçılar'a (2018, s. 25) göre, bireyler özellikle psikolojik şiddete maruz kaldıklarında öncelikle kendilerini hatalı hissederek, kendi davranışlarının bu şiddete neden olduğu gibi kuşku duyabilirler. Bu duygu hali, şiddeti dile getirdiklerinde diğer insanlar karşısında küçük düşürülme endişesi gibi nedenlerle başlarına geleni anlamak konusunda manipüle edilmeye daha açık olabilirler. Bu durumla birlikte hissedecekleri yetersizlik ve suçluluk duygularıyla daha kırılğan bir konuma düşeceklerdir.

Türk ailesinde, kültürel temellerle şiddet arasındaki bağ incelendiğinde, kız ve erkek evladın yetiştirilme tarzlarının farklılığı, kimi davranışların erkek davranışı, kimilerinin ise kadın davranışı olarak nitelendirildiği, erkeklerin uyguladığı şiddetin normalleştirilmesinde, dile yansımış olan atasözleri gibi kimi ifadelerde şiddetin desteklendiği ve zihinlere yerleştirildiği de görülebilmektedir (Oktay, 2015, s. 11). "Kızını dövmeden dizini döver", "elinin hamuruyla erkek işine karışmak" ve "dayak cennetten çıkmadır" gibi sözler, şiddetin normalleştirilmesine neden olan ifadelere örnek olarak verilebilir.

Kadının çalışmasına izin verilmeyerek ekonomik bağımsızlığını kazanmasının engellenmesi, paranın bir yaptırım ve bazen tehdit aracı olarak kullanılması olarak tanımlanan ekonomik şiddet de

çoğu zaman fark edilmesi güç şiddet biçimlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Yetim ve Şahin, 2009, s. 49). Kadının ev dışında gelir getirici bir işte çalışıyor olduğu durumlarda bile çalıştığı işin karşılığında edindiği ücreti erkeğe teslim etmek zorunda kalması, bu geliri kullanmak yönünde erkeğin onayına tabi olması, aile ekonomisi üzerinde sadece erkeğin söz sahibi olması gibi durumlar da bu şiddet türü kapsamında görülebilmektedir. Fakat içine doğdukları kültürel dünya nedeniyle kadınlar da erkekler de bu durumları bir şiddet türü olarak düşünmeyebilirler.

Bu şiddet türü sadece eşler arasında değil; aile içinde çocuğa yönelik olarak da görülebilmektedir. Kurtulmuş (2018, s. 18), çocukların harçlıklarının kesilmesini ve çocuklara para verilmemesini ekonomik şiddet olarak görmektedir. Bu noktada belirtmek gerekmektedir ki, özellikle ceza söz konusu olduğu durumlarda bireyler, kasıtlı olarak çocuklarına bu şiddet türünü uygulayabilmekte ve bu da çevresel faktörlerin etkisiyle kabul görerek bir şiddet olarak değerlendirilmeyebilmektedir.

Şiddetin kültürel bağlamına ek olarak yoksulluk, alkol ve madde kullanımı, ekonomik zorlukların yaşanması, eşler arasındaki uyumsuzluklar, kıskançlık gibi durumlar da şiddete neden olan faktörler arasında değerlendirilmektedir. Bireylerde görülen biyolojik bazı etkiler de şiddetle sonuçlanabilmektedir. Hormonların etkisi ya da şizofreni gibi kişilik bozukluklarının bireylerde şiddet davranışı gösterme eğilimine neden olduğu bilinmektedir. Kişinin mutsuz ve değersiz hissediyor olması gibi psikolojik nedenler ya da inanç temelli birtakım düşünceler de şiddeti ortaya çıkaran etkenler olarak değerlendirilebilmektedir (Haylı ve Gökdoğan, 2019, s. 633).

2. YÖNTEM

Üniversite öğrencilerinin şiddet kavramını nasıl algıladıkları, şiddet içerikli olaylara maruz kalma biçimleri ve bu şiddet döngüsünü kırmak için kendi ürettikleri çözümlerin değerlendirmesi amacıyla şiddeti tanımlama biçimlerine odaklanacak bu araştırma yorumsamacı bir yaklaşımla kurgulanmış ve bu nedenle de nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanılması uygun görülmüştür.

Durum çalışması, özel bir durumun belirlenmesiyle başlar. Her durumun, kendi içinde betimlenmesi ve detaylandırılması gereken kendine özgü bir doğası bulunmaktadır. Bu kendine özgün doğanın derinlemesine anlaşılması iyi bir nitel çalışmanın ayırıcı özelliği olacaktır. Böyle bir çalışmaya dair veri analizinin nasıl gerçekleştirileceği de araştırmacının seçimine göre farklılık gösterebilir. Durum çalışmalarında betimlemenin kullanılması, analizi kolaylaştırıcı bir etmen olarak görülmektedir. Temalar ve konular araştırmacı tarafından belirlenerek durumlar arasında benzerlikler ve farklılıklara vurgu yaparken çapraz durum analizi ya da kuramsal model sunulmasına imkân vermektedir. Durum çalışmaları genellikle araştırmacının durumlardan çıkardığı sonuçların aktarılmasıyla son bulmaktadır (Creswell, 2018, s. 98-99).

Araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 01.06.2022 tarihli 2022/06 toplantı ve GO 2022/786 nolu kararıyla etik onay almıştır.

2.1. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde önlisans ve lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin şiddete yönelik görüşleri, deneyimleri ve çözüm önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede, şiddete maruz kamış ya da şiddete maruz kalan bir yakını olan öğrencilere ulaşmak hedeflenmiştir. Görüşülenlere kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, öğrencilerle araştırmacının yalnız olduğu ortamlarda ve gizlilik ön planda tutularak gerçekleştirilmiştir. 2022 yılının Mayıs ve Haziran aylarında 6 erkek ve 12 kadın öğrenciyle toplam 18 görüşme, rızaları alınarak gerçekleştirilen ses kaydıyla tamamlanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, bütün görüşmelerde standart bir biçimde uygulanmamış, görüşmenin ve görüşülen kişinin özelliklerine göre esneklik sağlanmıştır. Görüşmeler sadece standart bir soru-cevap uygulamasından çok, araştırmacının gözlem de yapabildiği şekilde gelişmiştir.

Araştırma kapsamında, şiddet deneyimi olan öğrencilerin hiçbiri şiddeti kendisinin uyguladığını söylememiştir. Şiddet mağduru olanlar ya da şiddet mağduru yakınının maruz kaldığı şiddete şahit olarak şiddeti deneyimlemiş olanlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma açısından öğrencilerin okumakta oldukları bölüm, yaşamakta oldukları şehir gibi demografik özelliklerden ziyade cinsiyetlerine dayalı bir sınıflama yapılması uygun görülmüştür.

2.2. Verilerin Değerlendirilmesi

Görüşülenlerden elde edilen veriler, NVivo nitel araştırma programına aktarılmıştır. Nitel analizin ana amacının, anlamları keşfetmek olmasından yola çıkılarak, bir metinde anlamların o metnin içinde, kesin olarak konulmuş ve biçimsel sınırlar içinden yakalanması oldukça güç görünmektedir. Bu sebeple, çalışmanın yöntemine bağlı olarak nitel analiz yapılırken bu analizler için geliştirilmiş programlardan istifade etmek araştırmacıya esneklik sağlayabilmektedir (Kuş, 2006, s. 96-97).

Görüşmeler, sırasına göre kişilere özel olarak numaralandırılmış ve ifadelerin anlaşılabilmesi açısından görüşmecilerin cinsiyeti "K" (Kadın) ve "E" (Erkek) olarak belirtilmiştir.

Analiz sonucunda 'Şiddet Tanımlamaları', 'Şiddet Failleri', 'Şiddet Deneyimleri', 'Hayata Yansımaları' ve 'Çözüm Önerileri' olmak üzere beş temel tema belirlenmiş ve görüşmeler, bu çerçeveden değerlendirilmiştir.

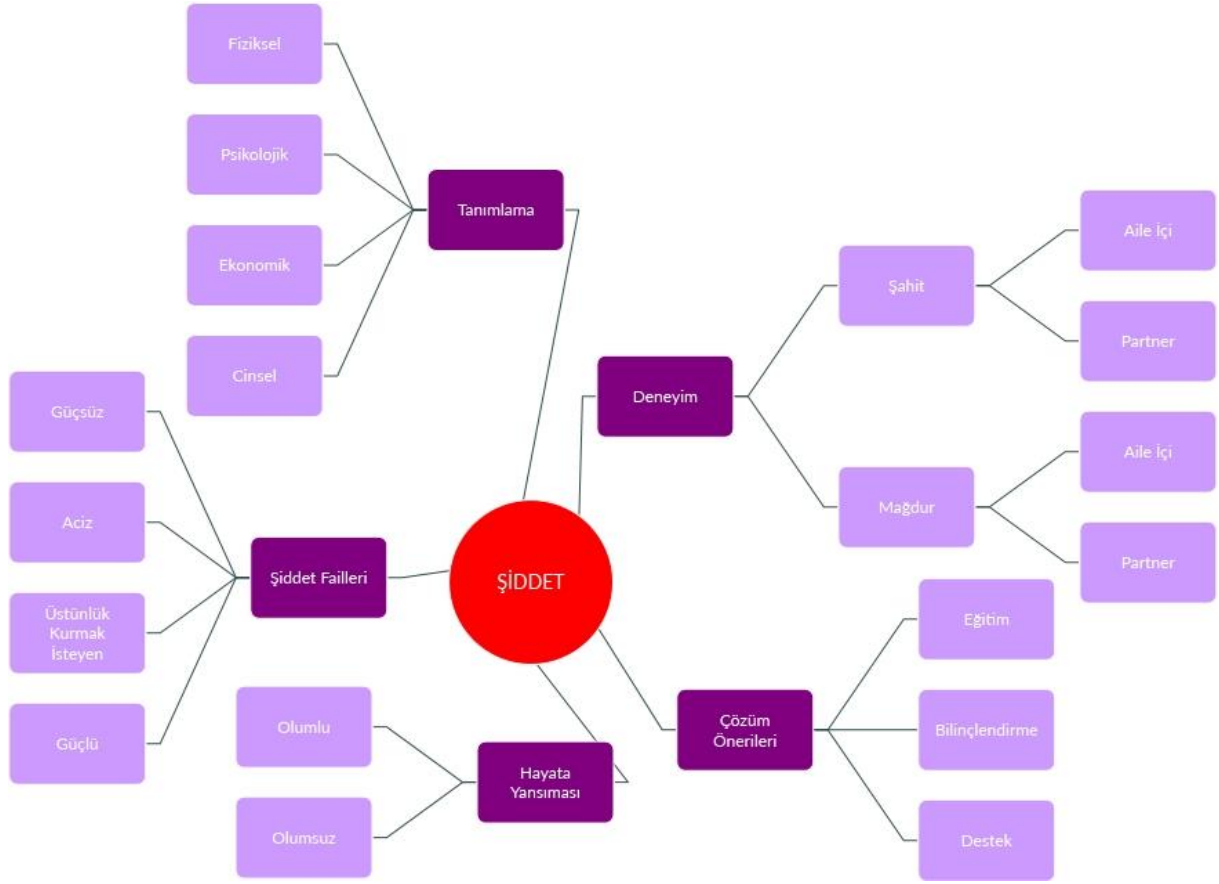
Bu temalar görselleştirilerek çözümlemenin tamamının bir bütün halinde görülebilmesi hedeflenmiştir. Alınan cevaplar, 'şiddet tanımlamaları', 'şiddet failleri' ve 'çözüm önerileri' olarak incelenen alt temalarda kelime bulutu olarak verilmiştir. Kelime bulutunun bu temalarda kullanılmasının sebebi, bu temalara ait soruya verilen cevapların açık şekilde ve anlatılardan bağımsız verilmiş olmasıdır. Diğer iki temada da cevaplar çeşitlenmiş ve anlamlı bir kelime bulutuna ulaşamamıştır.

3. BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin şiddet kavramı hakkındaki görüşleri, deneyimleri ve çözüm önerilerini inceleyen bu çalışmada; şiddet öyküsü bulunan bireylerin, görüşlerinden yola çıkılarak şiddete sosyolojik bir bakış sağlanmaya çalışılmıştır.

Şiddet odağa alınarak sorulan sorular ve alınan cevaplardan aşağıdaki görsele ulaşılmıştır. Şiddet Tanımlamalarının içinde şiddetin 4 türüne de rastlanılmaktadır. Şiddeti Uygulayan Kişilerin özellikleri sorulduğunda ise, alınan cevaplar sıklıkla 4 kelime üzerinde odaklanmıştır. Şiddet deneyimlerini mağdur ya da şahit olarak yaşadıklarını söyleyen görüşmeciler, her iki durumda da aile içi şiddet ya da partner şiddetinden bahsetmişlerdir. Şiddet deneyimlerinin kendi yaşamlarında etkisinin olduğunu söyleyen katılımcılar, bu deneyimlerin olumlu ya da olumsuz özelliklerinden bahsetmişlerdir. Son olarak çözüm önerilerine yer verilen görüşmelerde, cevaplar 3 alt temada toplanmıştır.

Görsel 1. Araştırmanın Temaları

3.1. Şiddet Tanımlamaları

Görüşülenlere, görüşmenin başında, herhangi bir yönlendirme olmaması için öykülerinden bağımsız olarak “Sizce şiddet nedir?” sorusu sorulmuştur.

Alınan cevaplar incelendiğinde, en sık tekrarlanan kelimelerin fiziksel şiddeti içeren “dövmek”, “vurmak” gibi kelimeler olduğu görülmektedir. Görüşmecilerin ifadelerinden bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Şiddet deyince aklıma öfke geliyor. Şiddet bir insanın çok öfkelenmesi ve öfkesine hâkim olamamasıdır. Şiddet hem psikolojik hem fizikseldir. Bir insana baskı uygularsan bu şiddet olur, hakaret, küfür hep şiddettir.” (G1, E).

“Dövmek. Fiziksel güç uygulamak. Bunlar görünenler. Bir de görünmeyenler var. Baskı kurmak, hakaret etmek, tehdit etmek. Küfretmek.” (G17, K).

“Bence geniş bir kavram. Psikolojik, ekonomik falan tarafları olsa da bizim aklımıza önce dövmek, kaba kuvvet falan geliyor. Baskı, tehdit hep şiddet aslında.” (G18, E).

“İstemediğimiz bir zarardır. Fiziksel şiddette canımın acıdığını çok hissetmiyorum ama psikolojik şiddette hissediyorum.” (G6, K).

“Fiziksel olduğunda şiddet derim ben. Çünkü diğerleri, günlük hayatta herkesin birbirine söyleyebileceği şeyleri de kapsıyor. Hayatımız zor, her söyleneni kafaya takarsak işimiz var. Kırılgan olmamayı da öğrenmek lazım. Ben bana ‘işe yaramaz’ dedi birisi diye üzülemem.

Ben de ona söyler geçerim ya da dikkate almam. Bunu da şiddet olarak düşünmem yani.” (G9, E).

Görsel 2. Şiddet Kavramına Ait Kelime Bulutu

Görüşmeler sırasında dikkat çeken durumlardan bir tanesinin de şiddet söz konusu olduğunda tanımlamaların ‘biz’ dilini kapsıyor oluşudur. “Karşımızdaki kişinin”, “Bize”, gibi kelimeler de dikkat çeken söylemlerin arasında yer almaktadır. Dikkat çeken noktalardan bir diğeri de kendilerinin ya da bir yakınlarının şiddete maruz kaldığını belirterek görüşmeye katılmış olan katılımcıların, görüşmeye gelme sebepleri ekonomik ya da psikolojik şiddet deneyimi değildir. Katılımcıların tamamı, maruz kaldıkları ya da gözlemlendikleri ‘fiziksel’ şiddeti paylaşmak için görüşmelere katılmıştır. Bununla birlikte, katılımcılar, fiziksel şiddet deneyimlerini aktarırlarken, fiziksel şiddete ek olarak psikolojik ya da ekonomik şiddetten de bahsetmişlerdir. Buradan da bireylerin, tek başına ekonomik ya da psikolojik şiddeti, gerçek bir şiddet olarak görmediği sonucuna ulaşabilmektedir.

3.2. Şiddet Failleri

Görüşmeler “Sizce şiddeti uygulayan bireylerin özellikleri nelerdir?” sorusuyla devam etmiştir. Bu noktada da genel itibarıyla tüm katılanlar, olumsuz bir eşleştirme yapma yoluna gitmiştir. Cevaplar, şiddet uygulayan kişilerin üstünlük kurmak isteyen, güçsüz ancak güçsüzlüğünü şiddet davranışı sergileyerek kapatmaya çalışan kişiler oldukları yönünde toplanmıştır. Görüşülenlere ait ifadelerin bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

“Kendini güçlü sananlar, üstün görenler. Ama aciz olduklarının farkında değiller. Zaten içten içe biliyorlar bence aciz olduklarını da ama neyse.” (G11, K).

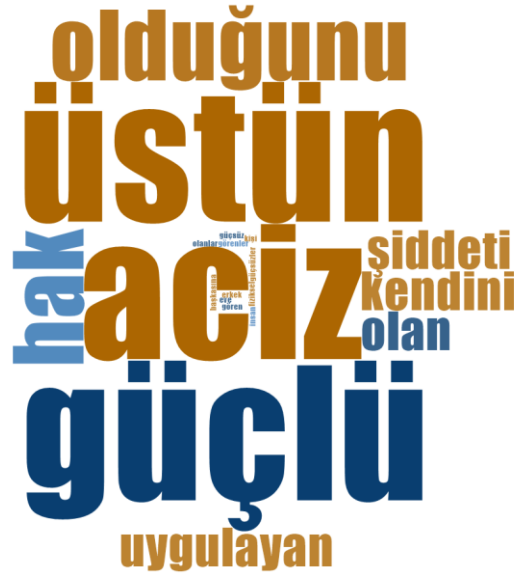
“Güçlü, üstün olan ama aciz, güçsüz kişiler. Üstün görüyorlar kendilerini fiziksel olarak.” (G15, K).

“Üstün olma takıntısı olanlar, üstünlük kuramayınca böyle kurabileceklerini sanıyor.” (G18, E).

“Aciz kalan kişiler uygular. Ama aciz kalmak tek başına yeterli olmaz. Bunun yanında fiziksel olarak üstünlüğünün de olması gerekir.” (G3, E).

Görüşmelerde, şiddet failleri için söylenen ifadeler incelenerek, aşağıda yer alan görsel oluşturulmuştur. Faillerden bahsederken görüşmeciler, sıklıkla kelime bulutunda yer alan ifadeleri kullanışlardır.

Görsel 3. Şiddet Faillerine Ait Kelime Bulutu

Bu noktada şiddet deyince aklı öncelikle fiziksel şiddetin geldiği konusu da bir kez daha doğrulanmıştır. Çünkü psikolojik şiddet, ekonomik şiddet gibi şiddet türlerinde, fiziksel gücün bir öneminin olmamasına rağmen, bunu dile getiren görüşmeci bulunmamaktadır.

3.3. Şiddet Deneyimi

Görüşmeciler, zaten bir şiddet öykülerinin olduğunu beyan ederek araştırmaya katılmayı kabul ettiği için, “Sizin şiddet deneyiminiz nedir?” sorusu sorulmuştur. Görüşülenlere ait, konuyla ilgili ifadelerin bir kısmı aşağıda yer almaktadır.

“Küçükken mesela ortaokuldayken amcam, kendi kızını dövüyordu. Buna çok öfkeleniyordum ve üzülüyordum. Gerekeşi de okulda ders çalışmadığı içindi. Yanlış olduğunu düşünüyordum. Aile içinde de amcam kızını döverken kimse ses çıkarmıyordu. Korkuyorlardı. Amcamdan korkuyorlardı, beni de döver diye herhalde, bana da kızar.” (G1, E).

“Ben lisede erkek arkadaşımın şiddet gördüm. İlk başlarda çok iyi giden bir ilişkimiz vardı. Sonra kısıtlamaları başladı. Giydiklerime, konuştuklarıma karışmaya başladı. Çok kızgın olduğu bir zaman bana arkadaşlarımızın yanından ayrıldıktan sonra, ortak bir arkadaşımın çok şakalaştım diye tokat attı. Benim halimi görünce ağlayıp çok sevdiğinden bunu yaptığını söyledi. Pişman olduğunu, bir an çok kıskandığı için kendine engel olamadığını falan söyledi. Öyle olunca da olayın şaşkınlığıyla yapmak istememiştir düşüncesine kapılıyor insan. Sevdiğin birisi sonuçta. Çok konu etmedim bu olayı. Sadece kendisinden beklemediğimi söyledim. Pişmanım deyince de tekrar yapmaz, beni seviyor diye düşünüyorsun. Sonra bu olaydan biraz zaman geçince, küçük küçük hırpalamaları olmaya başladı. Tartışmada kollarımdan tutup sarsmaya falan başladı. En sonunda üstüme yürümleri artmaya başladı. Bir gün bir arkadaşımızın evindeyken, yine benim onu kızdırdığımı, kıskandırdığımı bahane ederek kavga başlattı. Beni dövmesiyle sonuçlandı. Aileme söyleyip yardım istedim. Başta bana yaklaşmaya, ulaşmaya çalışırken, araya ailem girince aramaları falan kesildi ama sokakta sık sık karşılaşmaya devam ediyorduk. Takip ettiğinden şüpheleniyordum. 2 yıl önce buraya ilk geldiğimde yine ulaşmaya çalıştı ama benden hiçbir şekilde karşılık görmeyince, ailemin de haberdar olduğundan korktuğu için bence, daha fazla rahatsız edemedi.” (G11, K).

“Babam bizi çocukluğumuz boyunca döverek büyüttü. Hemen her gün dayak yiyen bir çocuktum ben. Annemi de döverdi. Ben kendimi bildim bileli annem babamdan dayak yiyor. Başta bizi dövmesini de normal görüyordum. Ailede şiddet varsa normalleşiyor çünkü bu durum.” (G12, E)

“Kuzenim eşinden dayak yiyor sürekli. Çocukları olacak, hamile şu anda ama şimdi bile dayak yemeye devam ediyor. Evlendikten 2 ay sonra falan başladı. Haberimiz oldu çünkü sürekli bir yerleri morarıyordu. Çok dil döktük, ailesine söyledik ama ailesi ‘kendi ailesidir, karışamayız’ dediler. Hamile kalmadan önce ayrılması için sürekli konuştuk kendisiyle. ‘Ailem yanımda değil; ayrılısam ne yapacağım, kime gideceğim, gidemem’ dedi. Bunu eşi de fark ediyordu. Giderek arttı zaten eziyeti. Sonu nereye varır bilmiyorum. Saklıyor artık bizden de şu an. ‘Geçti kötü günler, artık iyiyiz’ diyor sorunca. Ama şiddet böyle birden başlayan, birden biten bir şey değil ki. Ne değişti de bitsin yani? Bir terapi mi aldılar, bir eğitim mi aldılar? Bugün bitse bile yarın yine başlar böyle olunca.” (G14, K).

“Abim döverdi beni. Babamdan kaynaklı ama. Çocukluğumuzdan beri hep ‘sahip çık’ derlerdi benim için ona. Üstüne vazife bildi. Okul arkadaşlarımla dışarıda yürürken görse bile üstüme yürürdü. Daha doğrusu böyle başladı. Okuldan çıkıp eve bir erkek sınıf arkadaşımınla yürüyemez oldum zamanla. Bir de bu durum kademe kademe gidiyor. Önce şakalaşmalarına karıştı, sonra birlikte eve kadar yürümemize. Sonra da giderek arttı. Bir yerden sonra bana babam değil; abim güya terbiye vermeye başladı. Kendisine her şey serbestti ama ben kadın olduğum için laf söz olmasın diye yaşamadığım şey kalmadı.” (G15, K).

“Benim babam yetiştirme yurdunda büyümüş. Çok şiddet gören bir insan, o bize de yani, yaşadım ailede. Ben kendimi bildim bileli, annem evde dayak yiyen bir kadın. Benim babam zaten, annemin annesini bile dövmüş. Kendi annesini de dövmüş. Çok ağır haplar kullanıyordu. Kendi sinirsel sıkıntıları vardı. Dayanamıyordu, dişlerini sıkıyordu mesela. Anneme gösterdiği şiddet çok ağır olduğunda, annem hastanelik falan olduğunda pişman oluyordu mesela. Bir tokat attım dediği zaman ama mesela, onu hak ettiği için yaptım diye söylüyordu.” (G2, K).

“9 aylık ilişkimin sonrasında bir gün ansızın ve anlamsızca şiddete uğradım. Pişmanım, bir daha yapmayacağım deyip ayaklarıma kapanarak ağladı. İkinci kez şans verdim. 3 ay sonra üniversite okuduğum şehre ziyarete geldi. Kaldığım apartta yeniden şiddet uyguladı. Kafamı duvarlara vurdu, her yerim morardı, hastaneye gitmek zorunda kaldım. Orada düştüğümü söyledim. Bu olaydan sonra da ailesi araya girdi. Aileler de işin içinde olunca düzeler diye düşünüp güven duydum. Tekrar affettim ancak bu kez çok daha kısa bir zaman sonra sokakta bir tartışma sırasında üzerime yürümeye, sesini yükseltmeye, beni tartaklamaya başladı. Yoldan geçen insanların araya girmesi ile bu kez kurtuldum. Erkek arkadaşımın annesi de eşinden sürekli dayak yiyormuş. Bir kere ben erkek arkadaşımın şiddet göstermesinden sonra ayrı olduğumuz dönemde onun annesinden yardım talebinde bulunduğumda ‘Sen hak etmişsindir, sen de bir şey yapmasan bir şey olmazdı’ gibi cümleler söyledi.” (G8, K).

Burada dikkat çeken durum, görüşmecilerin şiddet gördükleri kişiler genel olarak tanıdıkları olduğundan, onların bu davranışlarını mazur görür ifadelerle şiddetin haklı nedenleri olabileceğini söylemeleri olmuştur. Örneğin, babasından ya da partnerinden fiziksel şiddet görmüş olan kimselerin, onların da kendi çocukluklarında benzer öyküler yaşamış olduklarını dile getirerek, bu şiddeti istem dışı uyguladıkları yönünde görüş geliştirdikleri gözlemlenmektedir.

3.4. Hayata Yansıması

Görüşmecilerin bir kısmı, maruz kaldıkları şiddetin kendilerinde birtakım etkilerinin olduğunu dile getirmiştir. Bu etkilerle baş etmek yönünde terapi alan katılımcıların yanı sıra bu olumsuz deneyimin sonucunda şiddeti önlemeye yönelik çalışmalara katılmak isteyen ya da yakınlarının böyle bir deneyim yaşamaması yönünde güç bir farkındalık kazanmış görüşmecilere de rastlanılmıştır. Görüşmelerde bu konular doğrudan sorulmamış olmasına rağmen birçok görüşmeci, maruz kaldığı şiddetin bugüne yansımalarına dair beyanlarda bulunmuştur.

“Şu anda bütün ilişkilerimde biraz hararetili bir konuşma geçse, ellerim titremeye başlıyor.” (G11, K).

“Ben içime atıyordum, içimde yaşıyordum. Şu anda da zaten psikolojik tedavi görüyorum bununla ilgili, panik atak gibi bir şey başladı bende. Bu durumlardan kaynaklı olduğunu düşünüyorum. En ufak bir şeyde mesela mideme vuruyor hani. Yemek yiyemiyorum falan.” (G2, K).

“Kendi ailemden şiddet görmediğim, o ilişkiyi zor atlattım hala bende birtakım etkilerinin olduğunu söyleyebilirim. Şimdi yeni bir erkek arkadaşım var ama ben şimdi de benzer şeyler yaşayacağım diye tedirgin oluyorum. Bir güvensizlik var üzerimde ve bunu atamıyorum.” (G8, K).

“Ben kendi ailemden asla şiddet uygulamayacağımı düşünüyorum. Bu çünkü böyle bir şey. Ne kadar kötü olduğunu görünce, ne kadar yanlış olduğunu da anlıyorsun.” (G10, E).

“Ben dayağın ne kadar kötü bir şey olduğunu bildiğimden artık yanımda birileri en ufak şekilde buna meyilli davranıyorsa hemen müdahale ediyorum. Çünkü dayak yiyen kişi güçsüz, çaresiz. O kendini koruyamadığı için dayak yiyor. O zaman gücüm yettiğinde ben korurum.” (G12, E).

“Hassaslaştım bu konuda, şiddet gören herkese yardım etmek istiyorum şu anda. Onlar ses çıkaramıyor çünkü ama benim de yapacaklarım kısıtlı.” (G14, K).

“Kardeşime daha olumlu, anlayışlı yaklaşıyorum mesela. Her şeyi benimle paylaşabileceğini söylüyorum ki kendisini çaresiz, yalnız hissetmesin.” (G18, E).

Şiddeti deneyimlemiş kimseler, bu durumla ilgili başa çıkma stratejileri geliştirmeye çalışmaktadır. Şiddeti kendi hayatında başvurulacak bir yol olarak konumlandırmamak bile, aslında olumsuz deneyimin, hayata yansırken dönüşmesi anlamına gelebilmektedir. Bir diğer dönüştürme biçimi ise, şiddet mağduru başka insanlara yardımcı olabilme misyonunu kendine kazandırmak olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşülenler, şiddetle tek başına karşı çıkılamayacağı, mutlaka destek olunması gerektiğiyle ilgili görüşler beyan etme eğilimindedir. Bir diğer yansıma da şiddet mağduru iken yaşanan deneyimden sonra, şiddeti çağrıştıran herhangi bir durumda, bedenini; ellerin titremesi, yemek yemeyi reddetme, terleme, ağlama gibi fiziksel tepki verdiğini dile getiren görüşülenler de olmuştur. Bu durumun muhakkak psikolojik destek alınarak atlatılması gerekmektedir.

3.5. Çözüm Önerileri

Görüşmecilere, “Şiddet öncesinde, sırasında ya da sonrasında ne olsaydı, şiddet önlenbilirdi?” sorusu da yöneltilmiştir. Alınan cevaplar “eğitim”, “bilinçlendirme” ve “destek” gibi anahtar kelimeler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu temada, ortaya çıkan cevaplar, birbirleriyle bağlantılı olarak dile getirilmiştir. Aslında görüşmeciler, bilinçlendirmenin olmasını dile getirirken, bunun eğitimle sağlanabileceğini de ifade etmekte ve bu durumun, destek olarak değerlendirilebileceğini de

söylenebilir. Bu sebeple temaya ait alt temalar kendi içinde keskin çizgilerle ayrılabilir durumda değildir. Görüşmecilere ait ifadeler aşağıda yer almaktadır.

“Anlayış olsaydı, empati olsaydı şiddet sonlanırdı. Eğer orada amca iyi bir eğitim alsaydı, iyi bir bilinç sahibi olsaydı, ona empati duyardı, şiddet olmazdı. Dışarıdan birisinin demesiyle olacak iş değil. Önce bireyi değiştireceksin, sonra şiddet değişecek.” (G1, E).

“Bence insanlar eğitilmeli. Eğitim olduğunda böyle şiddet olayları daha az oluyor benim gördüğüm kadarıyla. Ama eğitim okul eğitimi değil; şiddetin önlenmesine yönelik eğitim olmalı.” (G10, E).

“Destek alabileceğim birileri olmasaydı, ben gizlemek zorunda hissetseydim kendimi, bu böyle sürüp giderdi diye düşünüyorum. Aileler, çocuklarına sahip çıkmalı özellikle.” (G11, K).

“Dayak yiyen kişinin destek alabileceği birileri olduğunda bu durum kalıcı olmaz.” (G12, E).

“Babalar, özellikle kızlarına karşı şefkatli davranmalı, çok sevmeli. Babaların bu konuda eğitim alması gerekiyor bence. Ailede başlıyor her şey.” (G13, K).

“Şiddet gören kişilerin destek alabileceği yerler olmalı. Zaten var, biliyorum. Polise gidebilir, kadın sığınma evleri var ama bunlar, durum ortaya çıktıktan sonra sürdürülebilir olmayan çözümler. Daha köklü bir çözüme ihtiyaç var. Şiddet uygulayan kişiler eğitim almalı mesela.” (G14, K).

“Annem ve babam biraz daha sakin olsaydı, ya da babam daha sakin bir insan olsaydı şiddet olmazdı. Babamın dişlerini sıkıp ‘sus artık, susmuyorsun’ dediğini hatırlıyorum mesela. Annem de biraz sakin olsaydı... Zaten babam ilk başlarda kendine falan vuruyormuş böyle kafasını kanatıyormuş. Bir de annem babama çok aşık mesela. Hala mesela istese babam tekrar evlenelim dese evlenir yani. Annem, kendine vurma, bana vur diyerek zaten. İlk başlarda çok ağır vurduğunda hiçbir zaman şikayet şeyi olmamıştı. Son zamanlarda... Bir kere dışarıdayken anneme şiddet uygulamıştı arabada. Şikayet edilmiş, polisler falan geldi. Beni sorguya çektiklerinde babamı o an ele veremedim. Babam olduğu için büyük ihtimalle. Annemin çok şeyi yok, böyle arkası şey olsa zaten. Anneme sahip çıkan olsaydı... Babamın çekineceği bir durum olsaydı...” (G2, K).

“Bence ikisi de hastaydı onların, tedavi görmeleri gerekirdi. Onlar öyle kavga dövüş devam edip gidecekler, birbirlerini sevdiklerini sanıyorlar ama zararları sadece kendilerine de değil. Çevrelerindeki insanları da etkiliyorlar bence. Yardımcı olabilecek bir eğitim mi olur artık, destek mi olur, her neyse almaları lazım. Bunun gibi hikayeler de çok oluyor gördüğüm kadarıyla çevremde.” (G3, E).

“Arayabileceğim birileri olsaydı, belki bu durum olmazdı. Polisi hem arkadaşım da kaldığım için ve onu olaya dahil etmemek için aramadım hem de reşit değildim ve aileme olay gider diye tedirgin oldum. O gün korkmasaydım, ailemden korkmasaydım ki anlayışsız insanlar da değiller, arkadaşımı korumak istemeseydim, polise giderdim. Şu an vicdanen ceza çektiğini düşünüyorum ama o zaman bunun bir cezası olmalı, onu da çekerdi. Ben çekindim, söyleyemedim. Herkesin benim gibi korkacağını düşünüp belki fazlasını başkasına yapmaya kalkacak.” (G4, K).

“Yaşadığım yerde şiddet normal karşılanıyor. Şu an memleketimden çok uzaktayım ve şimdi şiddet gören birine rastladığımda, hak etmiştir diye düşünmek yerine, böyle olmamalı diyorum. O çevreden uzaklaşınca şiddeti algılama biçimim de değişti.” (G6, K).

“Sakinleşmeyi bilseydi belki kızgınlık anında, bununla ilgili bir destek yada eğitim almış olsaydı şiddet yaşanmayabilirdi. Çünkü her ne kadar kavga çıkacağı belli olsa da şiddet anlık gelişen bir durum ve bu durumu yaşarken sonlandırmak kişinin kendisine bağlı.” (G7, K).

“Ben çok farklı mı gittim acaba diye hala kendimi sorgularım. Ben biraz alttan alsaydım belki, bu tür olaylar yaşanmayabilirdi. Ya da ben farklı davranıyor olsaydım, böyle durumlar söz konusu olur muydu bilmiyorum. Zaten kendisi lise mezunuydu, ona eğitim aldırılmak falan çok zordu. Eğitilemez diye düşünüyorum.” (G8, K).

“Dayak yediğimde hiç biri gelse de beni kurtarsa diye düşünmedim ki ben. Öyle olsa evden kaçırdım en basitinden. Babanı gidip polise mi vereceksin hem? Öyle bir şey mümkün mü?” (G9, E).

Görüşmelerden şiddet önerileri konusunda, aşağıdaki kelime bulutuna ulaşılmıştır. Görüşmeciler, şiddet konusunda çözüm önerisi sunma konusunda, sıklıkla aşağıda yer alan kelimelere vurgu yapmışlardır.

Görsel 4. Çözüm Önerilerine Ait Kelime Bulutu

Görüşülenlerin çözüm önerileri incelendiğinde, genel itibarıyla eğitim ve bilinçlenme üzerinde durdukları dikkat çekmektedir. Cevaplarda destek alınması gerektiğini ifade eden görüşülenlerin bir kısmı şiddet mağdurunun destek alması gerektiğini belirtirken, diğer bir kısmı da failin de sergilediği davranışlar konusunda farkındalık geliştirebilmesi için destek alması gerektiğini ifade etmiştir. Konu bütünsel olarak incelendiğinde, hem eğitimlerin, hem de desteklerin toplumun her kesimine verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Ayrıca şiddet anında ya da sonrasında mevcut destek birimleri konusunda da görüşülenlerin düşüncelerinin fikirleri belirli noktalarda yoğunluk göstermektedir. Özellikle aile içi şiddet vakalarında, olay anında müdahale edilebilmesi konusunda çekinceler bulunmaktadır. Şiddet faillerinin, mağdurun yakını olması durumunda vakanın kolluk kuvvetlerine yansıtılmaması konusunda bir sosyal baskı hissedildiği de gözlemlenmiştir.

Bu başlık altında öne çıkan bir başka öneri de toplumsal ölçekte, şiddet ve öfke kontrolü gibi eğitimlerin gerçekleştirilmesi olmuştur. Görüşülenler, şiddetin toplumun her kesiminde görülen bir davranış biçimi olduğundan yola çıkarak, okul eğitiminin şiddet eğitiminden farklı olduğunu belirtme ihtiyacı duymuşlardır. Onlara göre, son derece eğitilmiş insanlar, örneğin, öfke kontrolü eğitimi almadıkça şiddet konusunda eğitilmiş sayılmamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, özellikle hayatlarında şiddet deneyimi olan üniversite öğrencileri seçilmiştir. Buradaki amaç, şiddet kavramı hakkında farkındalık geliştirmiş ve bu durumu birincil olarak yaşamış bireylerin, tecrübelerinden ve çözüm önerilerinden faydalanmaktır.

Yapılan görüşmeler bütünsel olarak incelendiğinde, şiddetin yaygın olarak fiziksel olarak anlaşıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılmayı kabul eden kişiler şiddeti tanımlarken baskı ve zorlama gibi durumlardan hareket etmiş, kendi deneyimlerinden bahsederken ağırlıklı fiziksel şiddetle ilgili tecrübelerini aktarmışlardır. Görüşmelere, sadece psikolojik ya da ekonomik şiddet deneyimi olduğunu belirterek katılan katılımcı olmamıştır.

Şiddet denildiğinde akla öncelikle fiziksel şiddetin gelmesini doğrudan bir durum, şiddet failinin özellikleri sorulduğunda da belirginlik kazanmaktadır. Şiddeti uygulayan kişilerin fiziksel üstünlüklerine ve güç kavramına atıf yapılan tanımlamalara rastlanılmıştır. Çalışma kapsamında şiddet deneyimleri iki temel kümede sınıflandırılmıştır: kendileri şiddet mağduru olan katılımcılar ve bir yakınının maruz kaldığı şiddete şahit olanlar.

Şiddete doğrudan uğrayan katılımcıların tümü bu şiddeti yakın çevrelerinde bulunan, tanıdıkları kişilerden görmüşlerdir. Bu durum kendi içinde bir sorun barındırmaktadır. Bireyler, içine doğdukları ailede ve güven duygusunu en çok hissetmesi gereken yerde şiddet deneyimi yaşadığında, bu durumu anlamlandırmak konusunda bakış açıları değişebilmektedir. Yine partnerlerinden şiddet gören birden fazla katılımcı, partner şiddetine maruz kaldıklarında failde pişmanlık gördüklerini ve aslında böyle şeyler yapacak insanlar olmadıklarını düşünerek birkaç kez affettiklerini belirtmişlerdir. Bireyler duygusal bağ geliştirdikleri kişilerden şiddet gördüklerinde, bu durumu açıklama çabasına da girebilmektelerdir. Kıskançlık, kişinin çok öfkelenmesi, failin kendi geçmişinde şiddet öyküsünün olması, mağdurların özellikle belirttiği durumların arasındadır. Ayrıca, katılımcılardan, şiddet mağduru olduğu ya da bir şiddet olayına tanıklık ettiği halde, mağduru da suçlu olabileceği ile ilgili görüş bildirenlere rastlanılmıştır. Bu durumda, şiddet failinin üstüne çok gidilmesi, şiddet faili karşısında sakin olunmaması ya da susulmaması gibi nedenler dile getirildiğine rastlanılmıştır. Bu noktada çalışmanın kavramsal çerçevesinde değinilmiş olan kültürel ve sembolik şiddet kavramlarının, uygulamada görüşülenlerin ifadelerinde yeniden gündeme geldiği görülmektedir. Kültürel olarak aktarılmış olan bazı roller gereği, şiddet mağduru kişinin susmaması, sakin olmaması gibi gerekçelerle -örtük şekilde- şiddete uğramasının meşru olabileceğini dile getiren ifadelerle rastlanılmıştır.

Görüşmeciler gerek tanıklık ettikleri gerek kendileri deneyimledikleri şiddet olaylarının, üzerinden ne kadar vakit geçmiş olursa olsun, kendilerinde birtakım yansımaları olduğunu dile getirmişlerdir. Bu yansımalar, olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir. Şiddet deneyimlerinden sonra şiddet gören bireylere yardımcı olmak yönünde bir farkındalık geliştirdiğini beyan eden görüşmeciler olmuştur. Yine benzer şekilde, şiddetin ne kadar yıkıcı olduğunu gördüğü için kendilerinin asla bu davranışa başvurmayacağını söyleyen görüşmeciler bulunmaktadır. Ancak olumsuz bir etkinin yansımaları yaşadığını söyleyen kimi katılımcılar, belki de şiddeti yaşarken fark etmedikleri şekilde fiziksel tepki gösterdiklerini, şiddeti andıran bir durum oluştuğu anda ellerinin titrediğini, ağlama krizleri yaşayabildiklerini ifade etmiş ve hatta kimi görüşmeciler, bu sebeple hala psikolojik destek aldıklarını ifade etmiştir.

Son olarak sunulan çözüm önerilerinin öne çıkanlarının eğitim, bilinçlenme ve destek olduğu görülmektedir. Görüşmeciler, vatandaşların tamamına şiddetle ilgili eğitimlerin verilmesi yönünde görüş birliği sağlamıştır. Mağdurların eğitim görmesini çözüm olarak belirtenler de olmuştur ancak genel olarak düşünceler halkın bu konudaki bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması üzerinde toplanmaktadır. Aynı zamanda destek hizmetlerinin sadece şiddet sonrası verilmesi yerine

düzenli erişilebilir bir hizmet olarak sunulmasının hem fiziksel hem psikolojik şartların iyileştirilebileceği yönünde öneriler de göze çarpmaktadır.

Bu noktada, yapılan çalışma bütünsel olarak incelendiğinde, şiddet eğitiminin eğitimin her kademesine eklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim kademesinden itibaren toplumsal cinsiyet üzerine olanlarla birlikte müfredatlara yerleştirilecek olan dersler pedagojik olarak öğrencilerin kademe ve seviyelerine göre düzenlenebilir. Bu sayede, bireylerin erken yaştan itibaren şiddet konusunda bir farkındalık geliştirerek kendileri ya da bir yakınları şiddete maruz kaldığında neler yapılması gerektiği yönünde de bilinç geliştirilmeleri sağlanabilecektir.

Ayrıca, destek hizmetleri konusunda şiddet davranışı henüz başlamadan önce geliştirilebilecek birtakım önlemlerin olabileceği de düşünülmektedir. Aile Danışmanlığı sisteminin, aile hekimliğine benzer şekilde, öncelikle pilot bazı bölgelerde uygulanması, ardından bütün vatandaşları kapsayacak şekilde geliştirilmesi olursa, henüz şiddet davranışı ortaya çıkmadan önce, koruyucu-önleyici önlemler arasında yer alabilmesi mümkün olacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

“Şiddet Kavramı Üzerine Nitel Bir Araştırma: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğrencileri Örneği” isimli makale ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Bourdieu, P. (2014). *Eril Tahakküm*. Bediz Yılmaz (Çev.). İstanbul: Bağlam.
- Cankardaş Nalbantçılar, S. (2018). *Yakın İlişkilerde Psikolojik Şiddet Deneyimi İle Travmatik Stres Belirtileri Arasında Peritratmatik Sıkıntı ve Kontrol Kaybı İle Posttravmatik Duyguların Aracı Rolü*. Yayınlanmamış Doktora tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal.
- Durkheim, E. (1952). *Suicide: A Study in Sociology*. London: Routledge.
- Ergil, D. (2001). Şiddetin Kültürel Kökenleri. *Bilim ve Teknik*. 399. 40- 41.
- Foucault, M. (1997). *Discipline And Punish: The Birth Of The Prison*. London: Penguin.
- Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*. 27(3). 291-305.
- Güneri, F. Y. (1996). Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet. *Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet* içinde (s. 87-92). İstanbul: Mor Çatı.
- Haylı, Ç. M. ve Gökdoğan, M. R. (2019). Aile İçi Şiddet. *Journal of International Social Research*. 12(63). 631-635.
- Hobart, M. (1996). Şiddet ve Susku: Bir Eylem Siyasetine Doğru. *Cogito: Şiddet*. 6-7. 51-64.
- Keçe, C. (2020). Kadına Şiddet İnsanlığa Şiddet. *46'lık Fikir, Sanat, Edebiyat ve Psikoloji Dergisi*. (12). 6-8.
- Konuk Kandemir, N. ve Alici, B. (2022). Ekonomik Şiddetin Toplumsal Yansımalarına Türk Sinemasından Bakış: Nefesim Kesilene Kadar Örneği. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi* 17(57). 365-385.
- Kurtulmuş, E. (2018). *Eşler Arasındaki Psikolojik Şiddetin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuş, E. (2006). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi: Örnek Program Nvivo ile Gösterimler*. Ankara: Anı.
- Moser, C. and Winton, A. (2002). *Violence in The Central American Region: Towards An Integrated Framework For Violence Reduction*. Working paper 171. London: Overseas Development Institute.
- Oktay, E. Y. (2015). Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet. *Journal Of Academic Studies*. 16(64). 57-118.
- Steenkamp, C. (2005), The Legacy of War: Conceptualizing a 'Culture of Violence' to Explain Violence after Peace Accords. *The Round Table*. 94(379). 253- 267.
- Stewart, D. E. and Robinson, G. E. (1998). A Review of Domestic Violence And Women's Mental Health. *Archives of Women's Mental Health*. 1(1). 83-89.
- World Health Organization (2002) *World Report on Violence and Health*. Geneva: WHO.
- Yetim, D. ve Şahin E. M. (2009). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*. 2(2). 48-53.